

ברכות נ: (ש6 מהסוף) עד נב. (השורה הרחבה הראשונה)

ביאורי מושגים
ברכה במקומה - הסוגיה שלנו קובעת שיש לברך ברכת המזון דווקא בישיבה. השו"ע מביא דעות האומרות שגם מעין שלוש יש לברך דווקא בישיבה.
 הגר"א טען ששאלה זו תלויה במח' האם יש לברך על המחיה דווקא במקום שבו אכל. יש שסברו שכל מעין שלוש יש לברך במקומם, יש שסברו שרק על חמשת מיני דגן יש לברך במקום ויש שסברו שרק על לחם יש לברך במקום. הגאון טען שהיכולת לברך בעמידה תלויה בשאלה האם צריך לברך במקום הסעודה.
 לגבי ברכה במקום שבו אכל קבע הגר"א שיש לפסוק שהחובה קיימת במקרים של חמשת מיני דגן.

אכל ושכח לברך

כשהאוכל עדיין בפיו:

אם האוכל לא ימאס כשיוציאו מפיו - יוציא ויברך.
 אם האוכל ימאס אם יוציא - יעבירו לצד אחד של הפה ויברך.
 נוזלים שלא ניתן להעבירם - יבלעם.

כשאכל ויש לפניו עוד אוכל:

יברך וימשיך לאכל (ולפי רש"י הברכה תועיל גם על מה שאכל).

כשגמר לאכול:

רבינא: יברך על העבר!!! **להלכה:** לא יברך.

עדיף לברך בלי אוכל
 בפה משום - 'מלא
 פי תהלתו'.

**רבינא ניסה להוכיח את
 שיטתו מהברייתא:**

בעל קרי הטובל -
 מברך אחרי הטבילה!

מכאן שניתן לברך אחרי.

דחיה: לא ניתן ללמוד מבעל
 קרי כיוון שהוא לא יכול
 לברך לפני אלא רק אחרי.

ר' יוחנן: ארבע הלכות נאמרו בכוס של ברכה

- 2.1. צריך להדיח (מבפנים) ולשטוף (מבחוץ).
3. צריך למוזגו חַי (ורק אחרי הברכה; לפירוש אחר: למזגו לשם הברכה).
4. צריך למלאו עד הסוף, שנאמר - 'ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה'.

ר' אבהו: ישנן עוד שש הלכות

5. צריך לעטר (או את הבוס בכוסות אחרים או את המברך בתלמידים).
6. המברך צריך להתעטף (או בטלית או בסודר מיוחד לכך).
7. יש ליטלו בשתי ידיים ולתיתו ליד ימין שנאמר - 'שאו ידיכם קדש'.
8. יש להגביהו מן הקרקע טפח, שנאמר - 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא'.
9. יש לתת בו את העיניים, כדי לא להסיח ממנו את הדעת.
10. יש לשגרו לאשתו כדי שתתברך ממנו.

עולא טען
 שהאשה אינה
 צריכה ברכה
 כיוון שהיא
 מתברכת
 מבעלה.
 בתגובה שברה
 ילתא, אשתו של
 ר"ג, 400 כדי יין.

ר' אבהו: אדם שאוכל בהליכה - יברך בעמידה, אוכל בעמידה או בהסבה - יברך בישיבה.

להלכה: ברכת המזון יש לברך תמיד בישיבה (עיין בביאורי מושגים).

פרק שמיני

משנה

8 מחלוקות בין ב"ש לב"ה בענייני סעודה

הלכה כב"ה

טעמם של ב"ש:
 חובת קידוש היום
 הגיעה לפני חובת
 הברכה על היין.
טעמם של ב"ה:
 1. היין הוא התשתית
 לקידוש.
 2. תדיר ושאינו תדיר
 תדיר קודם.

1. סדר הברכות בקידוש שעל הכוס:
ב"ש: קודם ברכת היום ואחר כך על היין.
ב"ה: קודם ברכת היין ואחר כך על היום.
 2. סדר נטילת ידים והקידוש:
ב"ש: קודם נוטלים ידים ואחר כך מקדשים.
ב"ה: קודם מקדשים ואחר כך נוטלים ידים.
 3. היכן מניחים את המפה שמקנחים בה בסוף הסעודה:
ב"ש: על השולחן.
ב"ה: על הכרית.
 4. מתי מטאטאים את הבית:
ב"ש: לפני ה'מים האחרונים'.
ב"ה: אחרי ה'מים האחרונים'.
 5. מהו סדר הברכות בהבדלה שהיא על הכוס של סעודה:
ב"ש: נר, מזון, בשמים, הבדלה.
ב"ה: נר, בשמים, מזון, הבדלה.
 6. מהו נוסח ברכת האש בהבדלה:
ב"ש: 'שברא מאור האש'.
ב"ה: 'בורא מאורי האש'.
 7. מי שאכל והלך ממקומו ונזכר שלא בירך:
ב"ש: יחזור ויברך.
ב"ה: יברך היכן שנזכר.
 8. נשארה בסוף הסעודה רק כוס יין אחת:
ב"ש: יכול לשתותה סתם כך.
ב"ה: חייב לשומרה לכוס של ברכה.
- הלכות נוספות שנזכרו אגב המח'**
1. אין לברך על נר ובשמים של ע"ז, של עובדי עבודה זרה, ושל מתים.
 2. יש לברך על הנר רק אחרי שיהנו מאורו.
 3. ניתן לברך ברכת המזון עד שיתעכל המזון.
 4. שמע חלק מהברכה, אם המברך הוא יהודי - יענה אמן, ואם הוא כותי - לא יענה אמן.

תשובות:
 1. בער"ש עדיף להזכיר קודם את היום כדי להכניס שבת מוקדם. במוצ"ש להיפך (עדיף להוציא מאוחר).
 2. יש שתי דעות בשיטת ב"ש בכוס של ברכה.

קושיה: מהברייתא יש סתירה כפולה לשיטת ב"ש במשנה:
 1. בברייתא מקדימים את ברכת היין לברכת היום, (בניגוד לדבריהם במח' מס' 1).
 2. צריך כוס לברכת המזון (בניגוד לדבריהם במח' מס' 8).

סדר הברכות במוצ"ש:
 יין, נר, בשמים, הבדלה.

ואם אין לו כוס נוספת לברכת המזון:
 מחכה עם הכוס עד לאחר ברכת המזון.

הברייתא היא כשיטת ב"ש אליבא דר' יהודה
 אנו יודעים זאת כיוון ש:

1. הם מקדימים נר לבשמים - לכן זו לא שיטת ב"ה.
2. הם טוענים שקודם מברך ברכת המזון ורק אחר כך מתחיל את ההבדלה - לכן אין זה לפי הסברו של ר"מ אלא לפי הסברו של ר"י.